ЎРТАЧИРЧИҚ ТУМАНЛАРАРО ИҚТИСОДИЙ СУДИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Ўртачирчиқ тумани

2024 йил 21 май

Ўртачирчиқ туманлараро иқтисодий суди судьяси У.Суюнов раислигида, судья ёрдамчиси Ж.Ибрагимов котиблигида, даъвогар - "GUGLIEHTER GROUP" МЧЖ манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Тошкент вилояти ҳудудий бошқармасининг жавобгар - "MIRZAOBOD PARRANDA ASL" МЧЖ ҳисобидан 1.350.000.000 сўм етказилган зарар ва бой берилган фойдани ундириш тўғрисидаги даъво аризасини даъвогар вакили – И.Умаров (раҳбар), жавобгар вакили – У.Ғуломов (раҳбар)лар штирокида суд биносида очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниқлади:

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Тошкент вилояти худудий бошқармаси даъвогар – "GUGLIEHTER GROUP" МЧЖ манфаатида судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар - "MIRZAOBOD PARRANDA ASL" МЧЖ ҳисобидан 1.350.000.000 сўм етказилган зарар ва бой берилган фойдани ундириб беришни сўраган.

Суднинг 2024 йил 14 майдаги ажрими билан ишга низо предметига нисбатан мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида Пискент тумани фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши ҳамда Пискент тумани қишлоқ хўжалиги бўлими жалб килинган.

Палата вакиллари суд мажлисида иштирок этмадилар, лекин даъво аризада ишни Палата вакиллари иштирокисиз кўриб чиқишни сўраган.

Бугунги суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили даъво аризани қўллаб-қувватлаб, уни тўлиқ қаноатлантириб беришни сўради.

Бугунги суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакили даъвогарнинг даъво аризасига нисбатан эътироз билдириб, уни асоссиз бўлганлиги сабабли қаноатлантиришни рад этишни сўради.

Суд мажлисида учинчи шахс вакиллари иштирок этмадилар. Лекин ишни кўриш вақти ва жойи тўғрисида тегишли тартибда хабардор килинган.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 170-моддасининг 3-қисмига асосан иш муҳокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган жавобгар, учинчи шахслар

суд мажлисига келмаса, низо уларнинг йўқлигида хал қилиниши мумкин.

Шу боис, суд ишни учинчи шахслар ҳамда Палата вакиллари иштирокисиз кўриш мумкин деб ҳисоблайди.

Суд тарафлар вакиллари кўрсатмаларини тинглаб, иш хужжатларини ўрганиб, куйидаги асосларга кўра даъво аризани қаноатлантиришни рад этишни, ишни кўриш билан боғлиқ суд харажатларини даъвогар зиммасига юклашни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг (бундан кейин матнда – ФК) 8 ва 234-моддаларига, асосан мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади. Мазкур ҳолатда мажбурият фьючерс шартномасидан келиб чиққан.

Ишдаги мавжуд ҳужжатлардан кўринишича, "GUGLIEHTER GROUP" МЧЖ (Хўжалик) ва "MIRZAOBOD PARRANDA ASL" МЧЖ (Тайёрловчи) ўртасида 2022 йил 12 сентябрь куни бошоқли дон харид қилиш бўйича 56-сонли фьючерс шартномаси тузилган бўлиб, унга асосан даъвогар жавобгарга бошоқли дон маҳсулотларини топшириш, жавобгар эса ушбу шартномада белгиланган тартибда даъвогарни бошоқли дон уруғлиги билан таъминлаши, етиштирилган маҳсулотни қабул қилиб олиш уни ҳақини тўлаш мажбуриятини олган.

Мазкур шартноманинг 1.1-бандига кўра, Тайёрловчи 2022-2023 йил буғдой ҳосили учун Хўжаликка 116,0 га ер майдонига экилиши лозим бўлган бошоқли дон уруғлигини белгиланган тартибда таъминлаш мажбуриятини олган.

Шартноманинг 1.2-бандига кўра даъвогар томонидан жавобгарга етказиб бериладиган маҳсулотнинг миҳдори 406,2 тонна этиб белгиланган.

Шартноманинг 2.4-"а" банди Хўжаликнинг буютмасида кўрсатилган муддатда ва миқдорда сифатли уруғлик билан таъминлаш, "б" бандида, Хўжалик уруғликни олиш учун берган буюртмани Хўжаликда қоладиган нусхасига қабул қилинган санани кўрсатган ҳолда қабул қилиб олиш мажбуриятини олган.

Даъво аризада Тайёрловчи – "MIRZAOBOD PARRANDA ASL" МЧЖ шартнома мажбуриятларини бажармаганлиги оқибатида Хўжалик - "GUGLIEHTER GROUP" МЧЖ жами 1.350.000.000 сўм миқдорида зарар кўрганлиги боис, ушбу зарар ва бой берилган фойдани ундириб беришни сўраган.

ФКнинг 14-моддасига асосан, агар қонун ёки шартномада зарарни камроқ миқдорда тўлаш назарда тутилмаган бўлса, ҳуқуқи бузилган шахс ўзига етказилган зарарнинг тўла қопланишини талаб қилиши мумкин. Зарар деганда, ҳуқуқи бузилган шахснинг бузилган ҳуқуқини тиклаш учун қилган ёки қилиши лозим бўлган харажатлари, унинг мол-мулки йўқолиши ёки шикастланиши (ҳақиқий зарар), шунингдек бу шахс ўз

хуқуқлари бузилмаганида одатдаги фуқаролик муомаласи шароитида олиши мумкин бўлган, лекин ололмай қолган даромадлари (бой берилган фойда) тушунилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг 2007 йил 15 июндаги "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун хужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида" 163-сонли қарорининг 19-бандига асосан, зарарни қоплаш билан боғлиқ низоларни ҳал этишда судлар шуни назарда тутишлари лозимки, зарарга шартнома мажбуриятлари бажарилмаганлиги ёки лозим даражада бажарилмаганлиги муносабати билан тарафнинг қилган харажатлари, мол-мулк йўқолиши ёки шикастланиши, шунингдек агар иккинчи тараф шартнома мажбуриятларини бажарганда тараф олиши мумкин бўлган, лекин унинг ололмай қолган даромадлари, ҳуқуқи бузилган шахснинг ҳуқуқини тиклаш учун қилган ёки қилиши лозим бўлган харажатлари ҳам киради (ФК 14-моддасининг иккинчи қисми).

Бундай харажатларнинг зарурийлиги ва уларнинг тахминий миқдори асослантирилган ҳисоб-китоб, товар, иш, хизмат кўрсатишдаги камчиликларни бартараф этиш учун кетадиган харажатлар сметаси (калькуляция) сифатидаги далиллар, мажбуриятларни бузганлик учун жавобгарлик даражасини белгиловчи шартнома ва бошқалар билан тасдиқланган бўлиши керак.

Даъво аризада "MIRZAOBOD PARRANDA ASL" МЧЖ томонидан "GUGLIEHTER GROUP" МЧЖга етказилган зарар ва бой берилган фойда қуйидагича ҳисоб-китоб қилинган:

- Жами ер майдони 116 гектар;
- жами ҳосилдорлик шартномага асосан 406,2 тонна;
- жами олиниши кутилган ҳосилдорлик 754,0 тонна;
- жами олинган ҳосилдорлик 304,0 тонна;
- жами йўқотилган (оломай қолган) ҳосилдорлик 450,0 тонна;
- буғдойнинг ўртача нархи 1 кг 3.000 сўм.

Шунда жами етказилган зарар ва бой берилган фойда 1.350.000.000 (450,0 тонна * 3.000 сўм) сўм.

Суд даъвогарнинг талаби билан келишмайди. Чунки, шартноманинг 2.2 "б"-бандида, Хўжалик уруғликни етказиб бериш назарда тутилаётган санадан камида 5 кун олдин Тайёрловчига уруғлик олиш учун буюртма бериши, агар буюртмани бекор қилса ёки уруғлик етказиб бериш санасини ўзгартирса, бу ҳақда Тайёрловчига буюртмада кўрсатилган санадан камида бир кун олдин маълум қилиш шарт бўлган.

Бироқ, Хўжалик томонидан шартномада белгиланган муддатда махсулот буюртма қилинмаган.

Қолаверса, ушбу асос юқорида келтирилган ФКнинг 14-моддасида қайд этилган ҳақиқий зарар ёки Пленум Қарорида назарда тутилган

зарарнинг тахминий миқдори асослантирилган ҳисоб-китоб, товар, иш, хизмат кўрсатишдаги камчиликларни бартараф этиш учун кетадиган харажатлар сметаси (калькуляция) сифатидаги далиллар, мажбуриятларни бузганлик учун жавобгарлик даражасини белгиловчи шартнома ва бошқалар билан тасдиқланмаган.

Шу сабабли, суд даъвогарнинг жавобгар хисобидан 1.350.000.000 сўм етказилган зарар ва бой берилган фойдани ундириш талабини асоссиз деб хисоблаб, уни қаноатлантиришни рад этишни лозим топади.

Иқтисодий процессуал кодекси 118-моддаси биринчи қисмига харажатлари ишда иштирок этувчи қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда ундирилиши, еттинчи қисмида давлат божи тўлашдан озод қилинган давлат органлари хамда бошқа шахслар томонидан юридик шахслар ва фукароларнинг манфаатларини кўзлаб тақдим талабларини қаноатлантириш рад этилган ёки улар қисман қаноатлантирилган тақдирда, давлат божи манфаатлари кўзланиб даъво тақдим этилган шахслардан даъво талабларининг қаноатлантирилиши рад этилган қисмига мутаносиб равишда ундирилиши белгиланган.

Юқоридагиларга асосан, суд даъвогарнинг даъво аризасини қаноатлантиришни рад этишни, суд харажатларини даъвогар зиммасига юклашни лозим топади.

Бинобарин, Ўзбекистон Республикаси ФКнинг 14, 234, 236-моддалари, Ўзбекистон Республикаси иқтисодий процессуал кодексининг 118, 176-179, 186-моддаларини қўллаб, суд

қарор қилади:

Даъво аризани қаноатлантириш рад этилсин.

Даъвогар - "GUGLIEHTER GROUP" МЧЖ ҳисобидан республика бюджетига 27.000.000 сўм давлат божи ундирилсин.

Олдиндан тўлаб чиқилган 34.000 сўм миқдоридаги почта харажати даъвогарнинг ўзини зиммасида қолдирилсин.

Хал қилув қарори қабул қилингандан кейин бир ойлик муддат ўтгач қонуний кучга киради.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақаси берилсин.

Раислик қилувчи,

У.Суюнов